

The Abraham Arbesfeld
Kollel Yom Rishon

Sunday Morning Learning Program for Men

WWW.KOLLELYOMRISHON.ORG

*Physician
Assisted
Suicide*

*The learning at today's program is to be in the merit of the
Israeli soldiers fighting in Gaza and for real peace for our
brothers and sisters in Israel.*

Rabbi Dani Rapp
כב' שבת תשס"ט • January 18, 2008

1) שמות פרק ז פסוק כח

ושרץ היאר צפרדעים ועלו ובאו בביתך ובחדר משכבך ועל מטתך ובבית עבדיך ובעמך ובתנורך ובמשארותיך :

2) תלמוד בבלי מסכת פסחים דף נג עמוד ב

תא שמע, עוד זו דרש תודוס איש רומי: מה ראו חנניה מישאל ועזריה שמסרו [עצמן] על קדושת השם לכבשן האש - נשאו קל וחומר בעצמן מצפרדעים, ומה צפרדעים שאין מצווין על קדושת השם כתיב בהו + שמות ז + ובאו [ועלו] בביתך [וגוי] ובתנורך ובמשארותיך. אימתי משארות מצויות אצל תנור - הוי אומר בשעה שהתנור חם, אנו שמצווין על קדושת השם - על אחת כמה וכמה

3) תוספות מסכת פסחים דף נג עמוד ב

מה ראו חנניה מישאל ועזריה - פ"ה מה ראו שלא דרשו וחי בהם ולא שימות בהן וקשה דהא בפרהסיא הוה ומסקינן בסנהדרין (דף עד.) דלכולי עלמא בפרהסיא חייב למסור עצמו אפילו אמצוה קלה ומפרי"ת דצלם זה שעשה נבוכדנצר לאו ע"ז הוה אלא אינדרטא שעשה לכבוד עצמו ולכך קאמר מה ראו וכן משמע מדכתיב לאלהך לית אנחנא פלחין ולצלם דדהבא לא נסגוד משמע דאלהא דידיה וצלמא תרי מילי נינהו ואתי נמי שפיר הא דאמרינן באלו נערות (כתובות לג:) אלמלי נגדו לחנניה מישאל ועזריה פלחו לצלמא ואי ע"ז הוה ח"ו שהיו משתחיים לו ומיהו לשון פלחו לא אתי שפיר ור"י מפרש מה ראו שלא ברחו שהרי קודם המעשה היו יכולים לברוח כמו שעשה דניאל כדאמר בחלק (סנהדרין צג.) ג' היו באותה עצה.

4) תוספות מסכת כתובות דף לג עמוד ב ד"ה אילמלי

תימה מנא לן דהא אמרי' בהרואה (ברכות סא:) כשהוציאו את ר"ע אמר כל ימי הייתי מצטער על פסוק זה אימתי יבא לידי ואקיימנו בכל נפשך אלמא משמע דבכל נפשך מיירי אפי' היו מייסרין את האדם ביסורין קשין דומיא דר' עקיבא שהיו מסרקין בשרו במסרקי ברזל וכ"ש לנגודי ואורי"ת דאותו צלם לא היה עבודת כוכבים ממש אלא היה עשוי לכבוד המלך ואעפ"כ היה בו קידוש השם ולכך מסרו עצמן למיתה והיינו דכתיב (דניאל ג) לאלקך לית אנן פלחין ולצלם דהבא די אקימת לא נסגוד משמע שהצלם לא היה תופס באלהות ומיהו פלחו לצלמא משמע שהצלם היה עבודת כוכבים מדקאמר פלחו.

5) רמב"ם הלכות יסודי התורה פרק ה הלכה ד

כל מי שנאמר בו יעבור ואל יהרג ונהרג ולא עבר הרי זה מתחייב בנפשו

6) תוספות מסכת עבודה זרה דף כז עמוד ב ד"ה יכול

דאמרינן אין לך דבר שעומד בפני פיקוח נפש אלא עבודת כוכבים וגילוי עריות ושפיכות דמים... ואם רצה להחמיר על עצמו אפי' בשאר מצות רשאי כמו ר' אבא בר זימרא דירושלמי שהיה אצל עובד כוכבים א"ל אכול נבלה ואי לא קטלינא לך א"ל אי בעית למיקטלי קטול ומחמיר היה דמסתמא בצנעא הוה.

7) שו"ת דברי יציב חלק יו"ד סימן נא ד"ה א) הנני

א) הנני עוסק במס' סוטה דף י' ע"ב, נוח לו לאדם שיפיל עצמו לתוך כבשן האש ואל ילכין פני חבירו ברבים, ובתוסי' שמה [ד"ה נוח] בהא דלא חשיב ליה בגי' דברים דאין עומדין בפני פקוי"נ עיי"ש. ולפענ"ד דחז"ל אמרו רק נוח ולא יפיל עצמו, היינו שבגי' דברים חיובא איכא והכא רק נוח ודו"ק. וזה כהשיטות דבשאר עבירות מותר ג"כ [למסור נפשו, עיין טור ובי"י יו"ד ריש סי' קנ"ז], ולא כהרמב"ם [פ"ה מיסוה"ת ה"ד], ויהיה ראייה שהתוסי' בכאן כרמב"ם ודו"ק, (ועיין תוסי' ע"ז כ"ז ע"ב [ד"ה יכול] ודו"ק).

8) רמב"ם הלכות חובל ומזיק פרק ה הלכה א

אסור לאדם לחבול בין בעצמו בין בחבירו

9) טור חושן משפט סימן תכ

החובל בעצמו אע"פ שאינו רשאי (פטור) אחרים שחבלו בו חייבים כתב הרמ"ה שאינה הלכה אלא האדם רשאי לחבול בעצמו :

10) שולחן ערוך חושן משפט סימן תכ סעיף לא

החובל בעצמו אע"פ שאינו רשאי, (פטור); אחרים שחבלו בו, חייבים.

11) שו"ע הרב הלכות נזקי הגוף ס' ד'

אסור להכות את חבירו אפילו הוא נותן לו רשות להכותו כי אין לאדם רשות על גופו כלל להכותו ולא לביישו ולא לצערו בשום צער אפילו במניעת איזה מאכל או משתה אלא אם כן עושה בדרך תשובה שצער זה טובה היא לו להציל נפשו משחת ולכן מותר להתענות לתשובה אפילו מי שאינו יכול להתענות ומי שיכול להתענות מותר אפילו שלא בדרך תשובה אלא כדי למרק נפשו לה' שאין טוב למעלה מטובה זו.

12) שו"ת יביע אומר חלק ח - או"ח סימן לז ד"ה ה) וכן

מדברי מרן החיד"א בברכי יוסף (סימן שא סק"ו) הנ"ל, מוכח שהעושה מעשה לאבד עצמו לדעת מחללים עליו שבת להצילו... ולכאורה חשבתי להעיר מהגמ' סנהדרין (עג א), מנין לרואה את חברו שטובע בנהר או לסטים באים עליו שהוא חייב להצילו שנא' לא תעמוד על דם רעך. ופריך, והא מהכא נפקא, מהתם נפקא, אבדת גופו מנין שנאמר והשבותו לו, אי מהתם הוה אמינא בנפשיה, אבל מיטרח ומיגר אגורי אימא לא קמ"ל. ואם איתא, אמאי לא משני, דלא ידעינן מקרא דהשבותו לו, כשמאבד עצמו לדעת, דהא קי"ל בחו"מ (סימן רסא ס"ד) שהמאבד ממונו לדעת אין נזקקים לו. וקמ"ל קרא דלא תעמוד על דם רעך שאפי' במאבד עצמו לדעת חייבים להצילו. אלא ודאי שא"צ להצילו. ושוב ראיתי להמנחת חינוך בקומץ מנחה (סימן רל) שהביא ראיה זו, וסיים שכן נראה לו ברור. ע"ש. ברם בקושטא שאין מזה ראיה כלל, דבשלמא המאבד ממונו, הוא בעל הבית על ממונו, משא"כ המאבד עצמו לדעת, הרי אינו בעל הבית על נפשו, וכמ"ש הרדב"ז בפירושו על הרמב"ם (בפרק י"ח מהל' סנהדרין ה"ו), לתת טעם על מ"ש הרמב"ם שם, שאין אדם נהרג בהודאת פיו, אע"פ שמתחייב ממון בהודאת פיו, משום שאין נפשו של האדם קניינו אלא קנין הקב"ה, שנא' הנפשות לי הנה, הילכך לא תועיל הודאתו בדבר שאינו שלו, אבל ממונו הוא שלו

13) רמב"ם הלכות רוצח ושמירת הנפש פרק ב הלכה ז

אחד ההורג את הבריא או את החולה הנוטה למות, ואפילו הרג את הגוסס נהרג עליו, ואם היה גוסס בידי אדם כגון שהכוהו עד שנטה למות והרי הוא גוסס, ההורג אותו אין בית דין ממיתין אותו.

14) שולחן ערוך יורה דעה סימן שלט סעיף א

הגוסס, הרי הוא כחי לכל דבריו. אין קושרין לחייו, ואין סכין אותו, ואין מדיחין אותו, ואין פוקקין את נקביו, ואין שומטין הכר מתחתיו, ואין נותנין אותו על גבי חול, ולא על גבי חרסית ולא על גבי אדמה, ואין נותנין על כריסו לא קערה ולא מגריפה ולא צלוחית של מים ולא גרגיר של מלח, ואין משמיעין עליו עירות, ואין שוכרין חלילין ומקוננות, ואין מעמצין עיניו עד שתצא נפשו. וכל המעמץ עם יציאת הנפש, ה"ז שופך דמים. . .

15) שמואל א פרק לא

(א) ופלשתים נלחמים בישראל וינסו אנשי ישראל מפני פלשתים ויפלו חללים בהר הגלבע: (ב) וידבקו פלשתים את שאול ואת בניו ויכו פלשתים את יהונתן ואת אבינדב ואת מלכי שוע בני שאול: (ג) ותכבד המלחמה אל שאול וימצאהו המורים אנשים בקשת ויחל מאד מהמורים: (ד) ויאמר שאול לנשא כליו שלף חרבך ודקרני בה פן יבואו הערלים האלה ודקרני והתעללו בי ולא אבה נשא כליו כי ירא מאד ויקח שאול את החרב ויפל עליה: (ה) וירא נשא כליו כי מת שאול ויפל גם הוא על חרבו וימת עמו: (ו) וימת שאול ושלושת בניו ונשא כליו גם כל אנשיו ביום ההוא יחדו:

16) תלמוד בבלי מסכת יבמות דף עח עמוד ב

דכתיב: (שמואל ב' כ"א) ויהי רעב בימי דוד שלש שנים שנה אחר שנה, שנה ראשונה - אמר להם: שמא עובדי עבודת כוכבים יש בכם? דכתיב: (דברים י"א) ועבדתם אלהים אחרים והשתחיתם להם... ועצר את השמים ולא יהיה מטר וגו'! בדקו ולא מצאו; שניה - אמר להם: שמא עוברי עבירה יש בכם? דכתיב: (ירמיהו ג') וימנעו רביבים ומלקוש לא היה ומצח אשה זונה היה לך וגו'! בדקו ולא מצאו; שלישית - אמר להם: שמא פוסקי צדקה ברבים יש בכם ואין נותנין? דכתיב: (משלי כ"ה) נשיאים ורוח וגשם אין איש מתהלל במתת שקר! בדקו ולא מצאו, אמר: אין הדבר תלוי אלא בי, מיד: ויבקש דוד את פני ה'. מאי היא? אמר ריש לקיש: ששאל באורים ותומים. מאי משמע? א"ר אלעזר: אתיא פני פני, כתיב הכא: ויבקש דוד את פני ה', וכתוב התם: (במדבר כ"ז) ושאל לו במשפט האורים לפני ה'. ויאמר ה' אל שאול ואל בית הדמים על אשר המית הגבעונים, אל שאול - שלא נספד כהלכה

17) שולחן ערוך יורה דעה סימן שמה סעיף ג

קטן המאבד עצמו לדעת, חשוב כשלא לדעת. וכן גדול המאבד עצמו לדעת, והוא אנוס כשאול המלך, אין מונעין ממנו כל דבר.

18) בית יוסף יורה דעה סימן קנז

[בדק הבית] וכתוב בארחות חיים (סי' ד הל' אהבת השם אות א) בבראשית רבה (פרשה לד אות יג) דורש ואך את דמכם לנפשותיכם וגו' (בראשית ט ה) אזהרה לחונק את נפשו יכול אפילו כחנניה מישאל ועזריה תלמוד לומר אך פירוש שבשעת השמד יכול למסור עצמו למיתה ולהרוג את עצמו אם הוא ירא שלא יוכל לעמוד בניסיון וכן יכול אפילו כשאול בן קיש (שמואל א לא ד) שאם ירא שמא יעשו לו יסורים קשים שיכול למסור עצמו למיתה תלמוד לומר אך. ומכאן מביאין ראיה השוחטים התינוקות בשעת השמד ויש אוסרים ומפרשים הך תלמוד לומר אך שאינו יכול להרוג עצמו וחנניה מישאל ועזריה מסרו עצמם ביד אחרים אבל הם לא פגעו בעצמם ושאלו בן קיש שלא ברצון חכמים עשה.

19) תלמוד בבלי מסכת כתובות דף לג עמוד ב

ואם תמצא לומר הוי, ממאי דמיתה חמורה? דלמא מלקות חמור, דאמר רב: אילמלי נגדוה לחנניה מישאל ועזריה, פלחו לצלמא!

20) רד"ק שמואל א פרק לא פסוק ה

ולא חטא שאול בהרגו עצמו ואע"פ שכתוב אך את דמכי לנפשותיכם אדרוש כלוי מידכם אדרוש אותו אם תהרגו עצמכם וכן מיד כל חיה אדרשנו ומיד איש אחיו אף על פי כן לא חטא לפי שהיה יודע שאול כי סופו היה למות במלחמה כי כן אמר לו שמואל ועוד כי ראה כי מצאוהו המורים אנשים בקשת ולא היה יכול להמלט מידו טוב היה שיהרוג הוא עצמו ולא יתעללו בו הערלים וכן אמרו רז"ל אך את דמכם לנפשותיכם אדרוש יכול כשאל ת"ל אך:

21) שו"ת אגרות משה חלק יו"ד ב סימן קעז

ענף ג. ובדבר שעושיין הרופאים לקיים את מי שרוצים ליטול ממנו איזה אבר שיחיה אף שלא היה ראוי כבר לחיות ע"י אמצעים מלאכותיים עד שיהיה מוכן להשתיל בחולה, נראה לע"ד דכיון שאינו לרפאותו אלא להאריך חייו איזה שעה אם חיי השעה שיחיה ע"י האמצעים של הרופאים יהיה ביסורים אסור, ואף השבוי"י שהביא כ"ג יודה בזה, דמסתבר דזהו הטעם שמותר להסיר דבר המעכב יציאת הנפש כשאין בזה מעשה כדאיתא ברמ"א /יו"ד/ סימן של"ט סוף סעיף א' שהוא משום היסורים, ואם היה מותר לעשות אמצעים להאריך חיי שעה אף כשהיה לו יסורין איך היה שייך להתיר להסיר דבר המעכב יציאת הנפש הא אדרבה היו צריכין להביא הדברים שמעכבים יציאת הנפש דהא ע"ז יחיה מעט יותר, אלא ודאי דאסור לעשות אמצעים להאריך חיי שעה באופן שיהיה ביסורים, וסתם עכוב יציאת הנפש בגוסס הוא ביסורים כדמובא בבית לחם יהודה על גליון הש"ע בשם ספר חסידים בטעם שאוסר לצעוק עיי"ש, אף שלעשות מעשה לקרב מיתתו אסור כמפורש ברמ"א שם /יו"ד/ ס"י של"ט/ אף שהוא ביסורים והוא בדין רוצח שאסור ממש באותו איסור דלא תרצח וחייב גם מיתה כשיהרוג אדם בעל יסורים גדולים מצד רחמים עליו ואף ע"פ בקשתו. ועובדא דר"ח בן תרדיון בע"ז דף י"ח שהסכים להקלצטונירי להרבות בשלהבת ולהסיר הספוגין של צמר מעל לבו וגם נשבע לו שיביאנו לחיי עוה"ב, אולי דוקא לעכו"ם התיר אף שגם הם מצוין על רציחה, ואולי באותה המיתה שממיתין אותו בנ"א כהא דר"ח בן תרדיון רשאים לעשות שתהיה המיתה בקלות אף שהוא קירוב זמן, ועדיין צ"ע בהעובדא. אבל לעשות מעשה להאריך חייו ביסורין נמי אסור, וכיון שאסור לעשות זה בשביל חיי עצמו כ"ש שאסור לעשות זה בשביל חיי אחרים. ומה שיאמרו הרופאים שאינו מרגיש כבר ביסורין אין להאמינם כי אפשר לא שייך שידעו זה דהא משמע שעכוב יציאת הנפש הוא ביסורים אף שלא ניכר לנו, וגם אם האמת שלא יהיה לו יסורין הרי יהיה אסור להפסיק הרפואה ממי שרוצים ליטול ממנו האבר מאחר דיאריכו חייו אף רק לשעה, ולכן ברור שאסור לעשות זה.

22) שו"ת מנחת שלמה חלק א סימן צא - כ"ד

רבים מתלבטים בשאלה זו של טיפול בחולה גוסס, יש סוברים דכשם שמחללים שבת עבור חיי שעה כך חייבים להכריח את החולה על זה כי הוא אינו בעלים על עצמו לוותר אף על רגע אחת, אך מסתבר שאם החולה סובל מכאבים ויסורים גדולים או אפילו סבל נפש חזק מאוד, חושבני שאוכל וחמצן לנשימה חייבים ליתן לו גם נגד רצונו, אבל מותר להמנע מתרופות הגורמות סבל לחולה אם החולה דורש את זה. אולם אם החולה ירא שמים ולא נטרפה דעתו רצוי מאוד להסביר לו שיפה שעה אחת בתשובה בעוה"ז מכל חיי העולם הבא, וכדמצינו בג' סוטה דף כ' א' שזה "זכות" לסבול ז' שנים מאשר למות מיד.

23) שו"ת ציץ אליעזר חלק טו סימן מ

(ד) ובכגון דא שהמדובר בהצלה מפקוח נפש לית דין צריך בושש שמחוייבים לעשות אפילו נגד רצונו המוחלט של החולה, ולדוגמא אציין לדברי הגאון יעב"ץ ז"ל בספרו מור וקציעה על או"ח ס"י שכ"ח (מדי דברו בהיכא שהחולה מבקש לנתחו ניתוח מסוכן מפני שיש לו יסורים קשים ממחלתו) שכותב בהמשכיות דבריו לדבר הפשוט, דעושיין כל הצריך לפקוח נפש נגד רצונו של החולה וכל אדם מוזהר על כך משום ולא תעמוד על דם רעך ואין הדבר תלוי בדעתו של החולה ואינו נתון ברשותו לאבד עצמו יעו"ש, ובקטנים שאין להם דעת ישנו בדבר זה להצילו מחליו משום זכין לאדם שלא בפניו, ומצינו שהעלה בכיוצא בזה לענין סידור ניתוח שבר לקטן ע"י הסכמת אביו בספר רשב"ץ (רפאפורט) עמ"ס כתובות בד' ח' מדפי הספר עיי"ש.

24) תלמוד בבלי מסכת קידושין דף פב עמוד א

טוב שברופאים לגיהנם

25) המאירי על מסכת קידושין דף פ/ב

טוב שברופאים לגיהנם מפני שכמה פעמים שופך דמים מפני היאוש ושאינו משתדל כראוי במלאכת רפואתו או שאינו יודע לפעמים סבת החולי ודרך רפואתו ועושה עצמו בקי